C/2023/1355

1.12.2023

EUROOPAN KESKUSPANKIN LAUSUNTO,

annettu 13 päivänä lokakuuta 2023,

ehdotuksesta asetukseksi euroseteleiden ja -metallirahojen laillisen maksuvälineen asemasta

(CON/2023/31)

(C/2023/1355)

Johdanto ja oikeusperusta

Euroopan keskuspankki (EKP) vastaanotti 27 päivänä heinäkuuta 2023 Euroopan parlamentilta ja 11 päivänä syyskuuta 2023 Euroopan unionin neuvostolta pyynnöt antaa lausunto ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi euroseteleiden ja -metallirahojen laillisen maksuvälineen asemasta ([1]) (jäljempänä 'ehdotettu asetus').

EKP:n toimivalta antaa lausunto perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 133 artiklaan, jonka mukaan Euroopan parlamentti ja neuvosto säätävät toimenpiteistä, jotka ovat tarpeen euron käytössä yhteisenä rahana, sanotun kuitenkaan rajoittamatta Euroopan keskuspankin toimivaltuuksia, ja näistä toimenpiteistä säädetään, kun Euroopan keskuspankkia on kuultu. Tämän lausunnon on antanut EKP:n neuvosto Euroopan keskuspankin työjärjestyksen 17.5 artiklan ensimmäisen virkkeen mukaisesti.

1. Yleiset huomiot

1.1. EKP suhtautuu myönteisesti ehdotettuun asetukseen, jota sovelletaan jäsenvaltioissa, joiden rahayksikkö on euro. EKP tukee voimakkaasti sitä, että unionin johdetussa oikeudessa vahvistetaan säännöt euroseteleiden ja -metallirahojen laillisen maksuvälineen asemasta koko euroalueella. Tällaisilla säännöillä edistetään unionin oikeudessa laillisen maksuvälineen – eli euroseteleille unionin primaarioikeudessa ja eurometallirahoille unionin johdetussa oikeudessa annetun aseman – käsitteeseen liittyvää tarpeellista oikeusvarmuutta ([2]). Ehdotetussa asetuksessa vahvistetuilla säännöillä varmistetaan myös yhdenmukaisuus ja otetaan samalla huomioon eroavaisuudet suhteessa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusehdotukseen digitaalisen euron käyttöönotosta ([3]) (jäljempänä ehdotus digitaalista euroa koskevaksi asetukseksi), johon sisältyy digitaalisen euron laillisen maksuvälineen asemaa koskevia sääntöjä. Ehdotettu asetus edistää osaltaan sen varmistamista, että digitaalinen euro, jos se lasketaan liikkeeseen, täydentää euroseteleitä ja -metallirahoja mutta ei korvaa niitä.

1.2. EKP pitää erityisen tervetulleina ehdotetussa asetuksessa säädettyjä toimenpiteitä, jotka koskevat jäsenvaltioiden, joiden rahayksikkö on euro, tarvetta varmistaa käteisen riittävä ja tosiasiallinen saatavuus. EKP on johdonmukaisesti suhtautunut myönteisesti kansallisiin lainsäädäntöehdotuksiin, joilla pyritään turvaamaan käteisen saatavuus ([4]). EKP on täysin samaa mieltä siitä, että käteisen saatavuus on tarpeen, jotta sen laillisen maksuvälineen aseman vaikuttavuus säilyy. Jos käteistä ei ole kansalaisten saatavilla, he eivät voi käyttää sitä maksuvälineenä ja arvon säilyttämisvälineenä ([5]).

([1]) COM(2023) 364 final.

([2]) Perussopimuksen 128 artiklan 1 kohdan kolmas virke ja Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännön (jäljempänä EKPJ:n perussääntö) 16 artiklan kolmas virke; euron käyttöönotosta 3 päivänä toukokuuta 1998 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 974/98 (EYVL L 139, 11.5.1998, s. 1) 11 artikla.

([3]) COM(2023) 369 final.

([4]) Ks. esimerkiksi lausunnon CON/2022/40 3.3 kohta, lausunnon CON/2021/9 7.2 kohta, lausunnon CON/2020/21 2.4 kohta ja lausunnon CON/2020/13 9.2 kohta. Kaikki EKP:n lausunnot julkaistaan EUR-Lex-sivustolla.

([5]) Ks. ehdotetun asetuksen perustelujen 1 jakso, s. 1, ja 3 jakso, s. 5, sekä ELTEG III -ryhmän periaate 6 euro laillisena maksuvälineenä -asiantuntijaryhmän (Euro Legal Tender Expert Group, ELTEG) 6. heinäkuuta 2022 julkaisemassa loppuraportissa, saatavissa komission verkkosivustolla osoitteessa www.ec.europa.eu

1.3. EKP:lla on perussopimuksen nojalla yksinoikeus antaa lupa eurosetelien liikkeeseen laskemiseen unionissa ([6]). Ainoastaan EKP:n ja niiden jäsenvaltioiden kansallisten keskuspankkien, joiden rahayksikkö on euro, liikkeeseen laskemat eurosetelit ovat laillisina maksuvälineinä kelpaavia seteleitä euroalueella ([7]). Eurometallirahojen laillisen maksuvälineen asemasta säädetään unionin johdetussa oikeudessa ([8]). Laillisen maksuvälineen käsitteelle ei kuitenkaan ole oikeudellisesti sitovaa määritelmää unionin johdetussa oikeudessa.

1.4. Unionin tuomioistuin on tarkastellut laillisen maksuvälineen käsitettä oikeuskäytännössään ja ottanut huomioon komission suosituksen 2010/191/EU ([9]), jossa todetaan, että kun maksuvelvoite on olemassa, euroseteleiden ja -metallirahojen laillisen maksuvälineaseman olisi merkittävä a) euroseteleiden ja -kolikoiden pakollista hyväksymistä ([10]), b) niiden hyväksymistä täydestä nimellisarvosta ja c) maksuvelvollisuudesta vapauttavaa vaikutusta.

1.5. Unionin tuomioistuin on myös selventänyt, että perussopimuksen 128 artiklan 1 kohdassa mainittu laillisen maksuvälineen käsite on unionin oikeuden käsite, jota on tulkittava koko unionissa itsenäisesti ja yhtenäisesti ([11]). Perussopimuksen 133 artiklassa annetaan unionin lainsäätäjälle yksinomainen toimivalta säätää euromääräisten seteleiden ja metallirahojen laillisen maksuvälineen asemaa koskevista säännöksistä, jotka ovat tarpeen euron käytössä yhteisenä rahana. Tällainen yksinomainen toimivalta sulkee pois kaiken jäsenvaltioiden toimivallan tällä alalla, paitsi jos ne toimivat unionin antaman valtuutuksen nojalla tai jos se on tarpeen unionin antamien toimien täytäntöön panemiseksi ([12]).

1.6. Kuten ehdotetun asetuksen perusteluissa todetaan, euro laillisena maksuvälineenä -asiantuntijaryhmässä (Euro Legal Tender Expert Group, ELTEG) ([13]) käydyissä keskusteluissa vahvistettiin, että eurokäteisen laillisen maksuvälineen asemaan liittyy oikeudellista epävarmuutta ja että sen periaatteiden soveltamisessa on eroja euroalueella. Ryhmä ilmaisi myös huolensa pankkiautomaattien suppeamman maantieteellisen kattavuuden ja pankkien sivukonttoreiden käteispalvelujen vähentymisen vaikutuksesta käteisen saatavuuteen ([14]).

1.7. Ehdotettu asetus auttaa osaltaan varmistamaan, että eurokäteistä on edelleen saatavilla myös syrjäisillä alueilla ja eurokäteinen hyväksytään maksuksi koko euroalueella, ja näin ollen tukee eurojärjestelmän käteisstrategiaa ([15]). Unionin talouden digitalisaatiosta ja sähköisten maksuvälineiden yhä lisääntyvästä käytöstä huolimatta käteisellä on edelleen tärkeä rooli yhteiskunnassa ([16]). Mahdollisuus maksaa käteisellä on edelleen erityisen tärkeä yhteiskunnan

([6]) Perussopimuksen 128 artiklan 1 kohdan ensimmäinen virke ja EKPJ:n perussäännön 16 artiklan ensimmäinen virke.

([7]) Perussopimuksen 128 artiklan 1 kohdan kolmas virke ja EKPJ:n perussäännön 16 artiklan kolmas virke.

([8]) Asetuksen (EY) N:o 974/98 11 artikla.

([9]) Komission suositus (2010/191/EU), annettu 22 päivänä maaliskuuta 2010, euroseteleiden ja -metallirahojen laillisen maksuvälineaseman soveltamisalasta ja vaikutuksista (EUVL L 83, 30.3.2010, s. 70).

([10]) Unionin tuomioistuin täsmensi, että laillisen maksuvälineen asema ei edellytä euroseteleiden ja -metallirahojen ehdotonta hyväksymistä vaan ainoastaan niiden lähtökohtaisen hyväksymisen maksuvälineenä. Jäsenvaltiot voivat rajoittaa velvollisuutta hyväksyä euroseteleitä ja -metallirahoja, jos ne toimivat toimivaltansa puitteissa ja noudattavat tiettyjä edellytyksiä. Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 26. tammikuuta 2021, Hessischer Rundfunk, yhdistetyt asiat C-422/19 ja C-423/19, ECLI:EU:C:2021:63, 55 ja 56 kohta ja 67–70 kohta. Tätä taustaa vasten EKP seuraa tiiviisti sellaista kehitystä kansallisessa lainsäädännössä, jolla pyritään rajoittamaan käteismaksumahdollisuuksia ja siten puuttumaan kansalaisten oikeuteen maksaa käteisellä. Ks. esim. lausunnot CON/2023/13, CON/2022/43, CON/2020/33 ja CON/2019/39.

([11]) Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 26. tammikuuta 2021, Hessischer Rundfunk, yhdistetyt asiat C-422/19 ja C-423/19, ECLI:EU:C:2021:63 (jäljempänä yhdistetyissä asioissa C-422/19 ja C-423/19 annettu tuomio), 45 kohta.

([12]) Ks. yhdistetyissä asioissa C-422/19 ja C-423/19 annetun tuomion 50–52 kohta.

([13]) Ks. ehdotetun asetuksen perustelujen 3 jakso, s. 4, sekä euro laillisena maksuvälineenä -asiantuntijaryhmän (Euro Legal Tender Expert Group, ELTEG) 6. heinäkuuta 2022 julkaisema loppuraportti, saatavissa komission verkkosivustolla osoitteessa www.ec.europa.eu.

([14]) Ks. ELTEG III -ryhmän periaate 6 euro laillisena maksuvälineenä -asiantuntijaryhmän (Euro Legal Tender Expert Group, ELTEG) 6. heinäkuuta 2022 julkaisemassa loppuraportissa, joka on saatavilla komission verkkosivustolla osoitteessa www.ec.europa.eu

([15]) Ks. eurojärjestelmän käteisstrategia, joka on luettavissa EKP:n verkkosivuilla osoitteessa www.ecb.europa.eu

([16]) Ks. esimerkiksi lausunnon CON/2019/46 2.4 ja 2.7 kohta, lausunnon CON/2021/18 2.1 ja 2.2 kohta ja Euroopan Keskuspankin Lausunto, annettu 16 päivänä helmikuuta 2022, ehdotuksesta direktiiviksi ja asetukseksi rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen (CON/2022/5) (EUVL C 210, 25.5.2022, s. 15) 4.7 kohta. EKP on ilmoittanut olevansa neutraali eri maksuvälineiden suhteen, mikä tarkoittaa, että se ei suosi yhtä välinettä toiseen nähden. Ks. lausunnon CON/2015/55 2.1 kohta.

tietyille ryhmille, jotka erilaisista perustelluista syistä saattavat käyttää mieluummin käteistä kuin muita maksuvälineitä tai joilla ei ole mahdollisuutta käyttää pankkipalveluja ja sähköisiä maksuvälineitä. Näihin ryhmiin kuuluvat vammaiset, maahanmuuttajat, sosiaalisesti haavoittuvassa asemassa olevat kansalaiset, ikääntyneet, alaikäiset ja muut henkilöt, joilla on rajalliset tai olemattomat mahdollisuudet käyttää digitaalisia maksupalveluja ([17]).

1.8. Lisäksi käteinen on hyödyllinen maksuvälineenä, koska se on laajalti hyväksytty ja nopea maksutapa ja helpottaa maksajan menojen hallintaa. Käteinen on tällä hetkellä myös ainoa maksuväline, jonka avulla kansalaiset voivat suorittaa maksun liiketoimesta keskuspankkirahassa siten, että se käsitellään välittömästi, ja joka takaa samalla yksityisyyden suojan ([18]). Keskuspankkirahana eurokäteinen takaa liikepankkirahan vaihdettavuuden, ja antaa näin kansalaisille varmuuden liikepankkirahan käyttökelpoisuudesta maksuvälineenä ja arvon säilyttäjänä. Näin ollen eurokäteisellä on oma roolinsa rahoitusvakauden ylläpitämisessä ja rahapolitiikan välittymisessä.

2. **Käteismaksujen ennalta tapahtuvaa yksipuolista poissulkemista koskeva selvä kielto**

2.1. EKP jakaa ehdotetussa asetuksessa mainitun huolen tilanteista, joissa vähittäiskauppias tai palveluntarjoaja ennalta sulkee käteisen yksipuolisesti pois maksutapana. Tällaisten tilanteiden yleistyminen heikentäisi vakavasti euroseteleiden ja -metallirahojen laillisen maksuvälineen asemaa ([19]). Ehdotettuun asetukseen olisi sisällytettävä uusi säännös, jossa ilmaistaan selvästi, että käteisen ennalta tapahtuva yksipuolinen poissulkeminen on kiellettyä.

2.2. EKP ehdottaa myös, että ehdotetussa asetuksessa annettua käteismaksujen ennalta tapahtuvan yksipuolisen poissulkemisen määritelmää ([20]) muutetaan sen selventämiseksi, että se kattaa ”ei käteismaksuja” -käytännöt (esimerkiksi ”ei käteismaksuja” -kyltit myymälöiden sisäänkäyntien tai myyntipisteiden yhteydessä) sekä sopimusehdot, joista ei ole neuvoteltu erikseen (esimerkiksi ennalta laaditut vakiosopimukset). Lisäksi ehdotetun asetuksen säännöksessä, joka koskee poikkeuksia euroseteleiden ja -metallirahojen pakollisen hyväksymisen periaatteeseen ([21]), olisi täsmennettävä, että maksunsaajalla on todistustaakka sen osoittamisesta, että maksajan ja maksunsaajan välillä oli ennalta sovittu muusta maksuvälineestä kuin käteisestä.

2.3. Ehdotetussa asetuksessa todetaan, että sitä sovelletaan käteismaksujen ennalta tapahtuvaan yksipuoliseen poissulkemiseen ([22]). Siinä määritellään, että ”käteismaksujen ennalta tapahtuvalla yksipuolisella poissulkemisella” tarkoitetaan tilannetta, jossa vähittäiskauppias tai palveluntarjoaja sulkee käteisen yksipuolisesti pois maksutapana eivätkä maksaja ja maksunsaaja sovi vapaasti hankintaan käytettävästä maksuvälineestä ([23]). Käteismaksun ennalta tapahtuvat yksipuoliset poissulkemiset eivät siis ole tapauksia, joissa maksaja ja maksunsaaja ovat ennen maksua sopineet erikseen muusta maksutavasta kuin käteisestä, mikä muodostaisi pätevän poikkeuksen pakollisen hyväksymisen periaatteesta ([24]). Vaikka ennalta *sovitut* käteismaksujen poissulkemiset edellyttäisivät todellisia neuvotteluja, käteismaksujen ennalta tapahtuviin *yksipuolisiin* poissulkemisiin liittyy maksajalle asetettu, rahamääräisen velan maksua maksunsaajalle koskeva ehto, joka ei ole neuvoteltavissa.

2.4. Ehdotetussa asetuksessa säädetään kuitenkin myös, että jäsenvaltioiden on seurattava käteismaksujen ennalta tapahtuvien yksipuolisten poissulkemisten yleisyyttä koko alueellaan ([25]). Ehdotetun asetuksen johdanto-osan kappaleissa todetaan, että jos jäsenvaltio katsoo käteismaksujen ennalta tapahtuvien yksipuolisten poissulkemisten loukkaavan euroseteleiden ja -metallirahojen pakollisen hyväksymisen periaatetta, sen olisi toteutettava toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi. Tällaisiin toimenpiteisiin voi sisältyä käteismaksujen ennalta tapahtuvan yksipuolisen poissulkemisen kieltäminen jäsenvaltion koko alueella tai osissa sen aluetta ([26]).

([17]) Ks. lausunnon CON/2022/9 2.10 kohta.
([18]) Ks. lausunnon CON/2017/8 2.4 kohta, lausunnon CON/2019/41 2.1 kohta, lausunnon CON/2020/13 9.2.1 kohta, lausunnon CON/2020/21 2.3 kohta, lausunnon CON/2021/9 7.2.1 kohta ja lausunnon CON/2021/18 7.2.1 kohta.
([19]) Ks. EKP:n pääjohtajan 23. kesäkuuta 2023 päivätty kirje Euroopan parlamentin jäsenelle Chris MacManusille kauppiaiden yksipuolisesta kieltäytymisestä hyväksyä käteismaksuja yrityksen ja asiakkaan välillä (L/CL/23/130), saatavilla EKP:n verkkosivustolla osoitteessa www.ecb.europa.eu
([20]) Ks. ehdotetun asetuksen 3 artiklan 4 alakohta.
([21]) Ks. ehdotetun asetuksen 5 artiklan 1 kohta.
([22]) Ks. ehdotetun asetuksen 2 artiklan 1 kohta.
([23]) Ks. ehdotetun asetuksen 3 artiklan 4 alakohta.
([24]) Ks. ehdotetun asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohta.
([25]) Ks. ehdotetun asetuksen 7 artikla.
([26]) Ks. ehdotetun asetuksen johdanto-osan 6 perustelukappale.

2.5. Ehdotetun asetuksen eräät säännökset osoittavat, että käteismaksujen ennalta tapahtuvaa yksipuolista poissulkemista ei voida pitää maksajan ja maksunsaajan ennen maksua tekemänä sopimuksena muusta maksutavasta kuin käteisestä, jolloin olisi sovellettava pakollisen hyväksymisen periaatetta ([27]). Yhdessä näistä säännöksistä ([28]) todetaan selvästi, että jos vähittäiskauppias tai palveluntarjoaja sulkee käteisen yksipuolisesti pois maksutapana esimerkiksi ottamalla käyttöön ”ei käteismaksuja” -kyltin, maksaja ja maksunsaaja eivät sovi vapaasti maksutavasta. Tämä viittaa siihen, että euroseteleiden ja -metallirahojen pakollisen hyväksymisen periaate koskisi myös käteismaksujen ennalta tapahtuvia yksipuolisia poissulkemisia. Näin ollen ne rikkoisivat ehdotettua asetusta.

2.6. Tätä tulkintaa on kuitenkin vaikea sovittaa yhteen sen kanssa, että jäsenvaltioilla on velvollisuus seurata käteismaksujen ennalta tapahtuvan yksipuolisen poissulkemisen yleisyyttä koko alueellaan, ja jos käteismaksujen hyväksymistaso sen alueella tai osissa sen aluetta heikentää euroseteleiden ja -metallirahojen pakollisen hyväksymisen periaatetta, kiellettävä tällaiset poissulkemiset sen koko alueella tai osissa sen aluetta. Jos käteismaksujen ennalta tapahtuvat yksipuoliset poissulkemiset rikkovat ehdotettua asetusta, jäsenvaltioiden olisi varmistettava ehdotetun asetuksen noudattaminen muun muassa säätämällä seuraamuksista ja määräämällä seuraamuksia eurokäteisen poissulkemisista ([29]) sen sijaan, että ne seuraisivat, kuinka yleisiä nämä lainvastaiset tilanteet ovat niiden alueella.

2.7. Käteismaksujen ennalta tapahtuvia yksipuolisia poissulkemisia koskevalla selvällä kiellolla korvattaisiin tällöin jäsenvaltioille asetettu velvollisuus seurata käteismaksujen ennalta tapahtuvien yksipuolisten poissulkemisten yleisyyttä alueellaan ja määriteltäisiin selkeästi eurokäteisen laillisen maksuvälineen aseman soveltamisala ja vaikutukset ([30]).

3. **Julkisyhteisöjen ja julkisoikeudellisten laitosten ennalta toteuttama käteismaksujen yksipuolinen poissulkeminen**

3.1. Ehdotetussa asetuksessa ei suljeta tiettyjä maksajien tai maksunsaajien ryhmiä sen soveltamisalan ulkopuolelle ([31]). Samalla sen johdanto-osan kappaleissa todetaan, että jäsenvaltiot voivat lähtökohtaisesti rajoittaa velvollisuutta hyväksyä käteisvaroja toimivaltansa perusteella ja jos tietyt edellytykset (kuten yleisen edun mukaiset syyt, suhteellisuusperiaate) täyttyvät ([32]), kuten unionin tuomioistuin on vahvistanut ([33]). Tältä osin EKP katsoo, että julkisyhteisöjen (esimerkiksi julkiset sairaalat ja julkiset museot) noudattamat ”ei käteismaksuja” -käytännöt eivät sinänsä ole sellaisia päteviä poikkeuksia euroseteleiden ja -metallirahojen pakollisesta hyväksymisestä, joita jäsenvaltiot ovat ottaneet käyttöön toimivaltaansa kuuluvalla alalla. Siltä osin kuin tällaiset käytännöt eivät ole rahamääräisten velvoitteiden maksamista koskevia säänneltyjä menettelyjä ([34]), joista säädetään jäsenvaltion lainsäädännössä, vaan pikemminkin yksipuolisia käytäntöjä, julkisyhteisöjen ja julkisoikeudellisten laitosten noudattamat ”ei käteismaksuja” -käytännöt ovat ehdotetussa asetuksessa annetun määritelmän mukaisia käteismaksujen ennalta tapahtuvia yksipuolisia poissulkemisia ([35]). Sen vuoksi ehdotetun asetuksen johdanto-osan kappaleita ([36]) olisi mukautettava sen selventämiseksi, että julkisyhteisöjen ja julkisoikeudellisten laitosten noudattamat ”ei käteismaksuja” -käytännöt kuuluvat myös ehdotetun asetuksen soveltamisalaan ja ovat sen vuoksi kiellettyjä.

4. **Muuta huomioon otettavaa**

4.1. Ehdotettua asetusta sovelletaan ”rahamääräisten velkojen maksamiseen siltä osin kuin ne on maksettava käteisenä kokonaan tai osittain silloin, kun maksuvelvoite on olemassa” ([37]). EKP:n käsityksen mukaan ilmaisulla ”siltä osin kuin ne on maksettava käteisenä” tarkoitetaan maksajan oikeutta valita käteismaksu, kun muita maksutapoja on

([27]) Ks. ehdotetun asetuksen 3 artiklan 4 alakohta ja 5 artiklan 1 kohdan b alakohta.
([28]) Ks. ehdotetun asetuksen 3 artiklan 4 alakohta.
([29]) Ks. ehdotetun asetuksen 12 artikla ja 13 artiklan 1 kohdan b alakohta.
([30]) Ks. ehdotetun asetuksen 7 ja 9 artikla.
([31]) Ks. ehdotetun asetuksen 2 artikla.
([32]) Ks. ehdotetun asetuksen johdanto-osan 4 ja 11 kappale.
([33]) Ks. yhdistetyissä asioissa C-422/19 ja C-423/19 annetun tuomion 55–56 kohta ja 67–70 kohta.
([34]) Ks. yhdistetyissä asioissa C-422/19 ja C-423/19 annetun tuomion 56 ja 58 kohta.
([35]) Ks. ehdotetun asetuksen 3 artiklan 4 alakohta.
([36]) Ks. erityisesti ehdotetun asetuksen johdanto-osan 11 kappale.
([37]) Ks. ehdotetun asetuksen 2 artiklan 1 kohta.

käytettävissä. Tämä ilmaisu voitaisiin kuitenkin tulkita myös pakollisen hyväksymisen periaatteen määrittelemättömäksi rajoitukseksi ([38]). Sen voitaisiin katsoa viittaavan siihen, että vain eräät rahamääräiset velat voidaan maksaa käteisellä. Oikeudellisen selvyyden vuoksi EKP ehdottaa ehdotetun asetuksen muuttamista tältä osin.

4.2. Lisäksi ehdotetussa asetuksessa säädetään euroseteleiden ja -metallirahojen pakollisen hyväksymisen periaatteesta tehtävien poikkeusten osalta, että maksunsaajalla on oikeus kieltäytyä hyväksymästä eurokäteisestä muun muassa siinä tapauksessa, että ”kieltäytyminen tapahtuu vilpittömässä mielessä ja se perustuu oikeutettuihin ja väliaikaisiin syihin suhteellisuusperiaatteen mukaisesti, kun otetaan huomioon konkreettiset olosuhteet, joihin maksunsaaja ei voi vaikuttaa” ([39]). EKP katsoo, että ”vilpittömään mieleen” perustuvan poikkeuksen soveltamiselle on asetettu useita kumulatiivisia edellytyksiä, jotka nostavat maksunsaajan kynnystä vedota tähän poikkeukseen perustellakseen kieltäytymistään käteismaksun hyväksymisestä. EKP suhtautuu tähän lähestymistapaan myönteisesti.

4.3. EKP;n käsityksen mukaan euroseteleistä ja -metallirahoista kieltäytyminen sillä perusteella, ettei vaihtorahaa ole käytettävissä ([40]), on hyvin erityinen ”oikeutettu syy”, joka ei tuo mitään lisää vilpittömään mieleen perustuvan poikkeuksen yleiseen tulkintaan. Tätä erityistä perustetta ei kuitenkaan voida käyttää määritettäessä, mitä pidetään ”konkreettisina olosuhteina, joihin maksunsaaja ei voi vaikuttaa” muissa tilanteissa. Itse asiassa on kyseenalaista, onko kyseinen olosuhde sellainen, ettei maksunsaaja voi siihen vaikuttaa, ja sen pitäminen ohjeellisena esimerkkinä olisi ristiriidassa suhteessa lainsäätäjän yleiseen tarkoitukseen asettaa korkealle kynnys vedota poikkeukseen ehdotetussa asetuksessa säädetystä pakollisen hyväksymisen periaatteesta vilpittömän mielen perusteella.

4.4. Lisäksi ehdotetussa asetuksessa siirretään komissiolle valta antaa yleisesti sovellettavia täytäntöönpanosäädöksiä yhteisistä indikaattoreista, joita jäsenvaltioiden on käytettävä käteismaksujen hyväksymisen ja käteisen saatavuuden seuraamiseksi koko alueellaan ([41]). Siinä todetaan nimenomaisesti, että komissio kuulee EKP:tä valmistellessaan asiaankuuluvia täytäntöönpanosäädöksiä. Eurojärjestelmän tällä alalla tekemää työtä olisi mahdollisuuksien mukaan hyödynnettävä lähtökohtana yhteisten indikaattoreiden määrittelemisessä. Ehdotetussa asetuksessa myös siirretään komissiolle valta hyväksyä jäsenvaltiolle osoitettuja täytäntöönpanosäädöksiä, jos se katsoo, että jäsenvaltion ehdottamat korjaavat toimenpiteet ovat riittämättömiä tai että käteismaksujen hyväksymistä tai käteisvarojen saatavuutta ei ole varmistettu asianmukaisesti ([42]). Viimeksi mainitussa tapauksessa ei kuitenkaan ole vastaavaa viittausta EKP:n kuulemiseen. Velvollisuus kuulla EKP:tä perustuu siihen, että asianomaiset säädökset, siltä osin kuin niillä pannaan täytäntöön ehdotettu asetus, perustuvat perussopimuksen 133 artiklaan, jossa nimenomaisesti viitataan tarpeeseen kuulla EKP:tä. Oikeusvarmuuden varmistamiseksi ehdotetussa asetuksessa olisi nimenomaisesti viitattava velvollisuuteen kuulla EKP:tä ennen kuin komissio hyväksyy tietylle jäsenvaltiolle osoitettuja täytäntöönpanosäädöksiä.

4.5. Lopuksi EKP suhtautuu myönteisesti siihen, että ehdotetun asetuksen mukaan eurosetelit ja metallirahat sekä digitaalinen euro ovat vaihdettavissa keskenään nimellisarvon mukaisesti ([43]). Tällainen vaihdettavuus on luonnollinen seuraus eurokäteisen ja digitaalisen euron laillisen maksuvälineen asemasta. EKP ehdottaisi kuitenkin ilmaisun ”korvattavissa” käyttämistä ilmaisun ”vaihdettavissa” sijaan, koska se kuvastaa paremmin ajatusta siitä, että eurokäteinen ja digitaalinen euro ovat sama valuutta (eli euro), vaikkakin kahdessa eri muodossa. EKP panee merkille, että asiaan liittyvä artikla ehdotuksessa digitaalista euroa koskevaksi asetukseksi vastaa tässä suhteessa ehdotetun asetuksen vastaavaa artiklaa ([44]), ja kiinnittää lainsäätäjien huomion tarpeeseen säilyttää nämä kaksi säännöstä yhdenmukaisina koko lainsäädäntöprosessin ajan.

([38]) Ks. ehdotetun asetuksen 4 artikla.
([39]) Ks. ehdotetun asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohta.
([40]) Ks. ehdotetun asetuksen 5 artiklan 2 kohdan ii alakohta.
([41]) Ks. ehdotetun asetuksen 9 artiklan 2 kohta.
([42]) Ks. ehdotetun asetuksen 9 artiklan 5 kohta.
([43]) Ks. ehdotetun asetuksen 15 artikla.
([44]) Ks. ehdotuksen digitaalista euroa koskevaksi asetukseksi 12 artikla ja ehdotetun asetuksen 15 artikla.

Niiltä osin kuin EKP suosittaa ehdotettua asetusta muutettavaksi, tarkat muutosehdotukset perusteluineen on esitetty teknisessä työasiakirjassa, johon on liitetty selvitys. Tekninen työasiakirja on luettavissa englanninkielisenä EUR-Lex-verkkosivustolla.

Tehty Frankfurt am Mainissa 13 päivänä lokakuuta 2023.

EKP:n puheenjohtaja
Christine LAGARDE